

Dronkenlappen, dievegges en moordenaressen

Terwijl mannen elkaar in de Gouden Eeuw de hersens insloegen na een verhitte kroegruzie, bleven hun vrouwen thuis om het stoepje te boenen. Met dit traditionele beeld maakt historica Manon van der Heijden korte metten in haar boek over vrouwen-criminaliteit in Holland tussen 1600 en 1800. Vrouwen plegen tegenwoordig minder dan 10% van alle geregistreerde misdrijven, maar dat was in het laatste kwart van de 17de eeuw wel anders. Amsterdamse vrouwen waren destijds zelfs verantwoordelijk voor de helft van alle criminaliteit. Een derde deel betrof prostitutie, maar merendeels waren het vermogensdelicten, drankmisbruik en gewelddadige ruzies. Veel vrouwen in deze tijd leidden een opmerkelijk publiek leven. Omdat veel mannen op zee waren, kenden de Hollandse

MISDADIGE VROUWEN
Criminaliteit en rechtspraak in Holland, 1600-1800

- Manon van der Heijden
- Uitgeverij Prometheus
- ISBN 9789035140424
- 280 blz.
- € 24,95

.....
steden een vrouwenoverschot. De achtergebleven vrouwen hadden grote bewegingsvrijheid vergeleken met seksegenoten in andere delen van West-Europa. Zij stonden in winkels en op markten, waren actief als ronselaar en kamerverhuursters, werkten als ambtenaar of hingen rond op straat, waar heethoofden heibel maakten met buurtgenoten. Vrouwen dronken beduidend minder dan mannen, maar ook bij hen gingen gewelddelicten dikwijls gepaard met stevige alcoholconsumptie. Geweld door vrouwen vond buitenshuis even frequent plaats als binnenshuis. Alleen de weinige moordenaressen pleegden hun daad zelden in het openbaar, omdat vrouwen voornamelijk betrokken waren bij kindermoord. Zwangerschap kon ongehuwde meisjes hun eer en inkomen kosten en een veroordeling opleveren wegens voorechtelijke seksualiteit. Als de vader onbekend bleef, kregen zij zwaardere, publieke straffen. Uit wanhoop besloten sommigen hun pasgeborene te doden.

Andere vrouwen belandden vanwege hun kwetsbare positie in de criminaliteit om in hun levensonderhoud te voorzien. Dievegges 'werkten' op andere locaties dan mannen: zij werden veroordeeld wegens diefstal van textiel en luxeproducten uit huizen en winkels, terwijl mannen grote partijen koffie of lood stalen uit schepen, pakhuisen en andere opslagplaatsen. Het boek biedt een helder overzicht van de vrouwen-criminaliteit in Holland. De auteur leidt een groot vergelijkend onderzoek naar misdaad en *gender* in Europese steden, waaronder Amsterdam.

MAARTEN HELL

...musea

HOLE IN YOUR HEAD

..... FOTO'S OM BIJ WEG TE DROMEN

"Ik heb mijn leven lang naar licht gezocht, fotografisch licht. Licht doet leven", zei fotograaf Dirk de Herder (1914-2003) over zichzelf. In 1947 publiceerde hij zijn eerste fotoboek *Amsterdam: 68 fotografische impressies*. De zwart-wit foto's hadden een dichtertelijke uitstraling waarmee hij zich onderscheidde van meer "intellectuele fotografen" als Cas Oorthuys en Eva Besnyö. Herder begon als dokahulp bij Capi-Lux in Amsterdam, werd in Beverwijk persfotograaf, maar verhuisde al snel terug. Deze tentoonstelling toont zijn foto's uit de jaren veertig.

A SUITCASE FULL OF DREAMS * Eduard Planting Gallery * Eerste Bloemdwarsstraat 2 * 's middags wo.-do.-vr.-zat. t/m 26 juli *

..... JONGERENBEELDEN IN VONDELPARK

Het Vondelpark bestaat (bijna) 150 jaar en Art Zuid had het lumineuze idee om dat te vieren door Amsterdamse scholieren beelden voor het park te laten ontwerpen in samenwerking met kunstenaars. Verspreid over de 47 hectare staan er nu twintig. De veelal vrolijke en bontgekleurde sculpturen (maar onze favoriet – die van Soulaïman El Jattari – is ingetogen en zwart) vertellen een stukje geschiedenis van het stadspark, dat overigens pas op 15 juni 1865 open ging voor publiek. Maar ja, de Vereniging tot aanleg van een rij- en wandelpark kocht de grond al in 1864, dat wel.

ARTZUID JUNIOR * Art Zuid * Vondelpark * t/m 24 augustus *

..... HERENIGING SCHUTTERSSTUKKEN

Achttien Amsterdamse schuttersstukken hingen er ooit in de Grote en Kleine Krijgsraadzaal van het stadhuis op de Dam. De kersverse koning Willem I wilde ze 200 jaar geleden niet hebben in wat zijn Koninklijk Paleis was geworden en liet ze in 1814 verhuizen naar het Trippenhuus. Nu zijn de twee krijgsraadzaalen open voor een reünie van zes van deze doeken op dezelfde plekken waar ze destijds de wanden sierden. De overige twaalf zijn ook te zien: er is een digitale reconstructie van de historische situatie in de grote zaal.

IN ALL THEIR GLORY * Koninklijk Paleis Amsterdam * Dam * t/m 31 augustus *

..... TIJDSVERDRIJF VAN BETERE BURGERS

De gegoede burgerij in de 17de, 18de en begin 19de eeuw had meer dan genoeg tijd om zich te vermaken. Buiten waren vooral kolf, pluimbal, schaatsen en kaatsen geliefd. De heren gingen op jacht; de dames maakten poppenhuizen, die de ideale Hollandse huishouding toonden. Kinderen kregen dans- en muziekles. Thuis werd veel gemusiceerd, vooral de pianoforte was populair. In de 18de eeuw ontstonden literaire en op kennis gerichte genootschappen.

PRET OP STAND - VERTIER VAN TOEN * MUSEUM GEELVINCK HINLOOPEN HUIS * Keizersgracht 633 * 4 juli t/m 13 januari 2015 *

..... PRIVÉCOLLECTIE IN STEDELIJK

Het Amsterdamse echtpaar Martijn en Jeannette Sanders verzamelde in 42 jaar een collectie kunst bij elkaar die geldt als een van de belangrijkste in Nederland. De verzameling omvat werk van meer dan 350 kunstenaars. Hun belangstelling ging vooral uit naar de donkere kant van de menselijke psyche. Daar verwijst ook de titel van de tentoonstelling *Bad thoughts* (ontleent aan een creatie van Gilbert & George) naar. Een greep andere namen: Armando, Christopher Wool, Keith Haring, Martin Kippenberger, Peter Struycken, Anton Henning en Robert Cumming. Halverwege de expositieperiode worden enkele zalen gewisseld. Twee keer langsgaan, dus!

BAD THOUGHTS * Stedelijk Museum * Museumplein 10 * 20 juli t/m 9 november *